

GDK: 932+93:944(045)

Možnosti sodelovanja zavoda za gozdove Slovenije, Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in zveze lastnikov gozdov Slovenije za razvoj povezovanja lastnikov gozdov

Possible roles of the Slovenian Forest Service, the Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia and the Forest owners association of Slovenia in enhancing forest owners' associations and cooperation

Jože MORI¹, Igor KOTNIK², Tone LESNIK³

Izvelek:

Mori, J., Kotnik, I., Lesnik, T.: Možnosti sodelovanja Zavoda za gozdove Slovenije, Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Zveze lastnikov gozdov Slovenije za razvoj povezovanja lastnikov gozdov. Gozdarski vestnik 64/2006, št. 10, cit. lit. 14. V slovenščini z izvelekom v angleščini. Prevod Jana Oštir.

Prispevek ocenjuje učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji in možne oblike združevanja in povezovanja lastnikov gozdov za uspešnejše gospodarjenje. Ocenjuje tudi možnosti, ki jih imajo pri tem Zavod za gozdove Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zveza lastnikov gozdov Slovenije.

Ključne besede: zasebna gozdna posest, oblika povezovanja lastnikov gozdov, Zavod za gozdove Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza lastnikov gozdov Slovenije, Slovenija

Abstract:

Mori, J., Kotnik, I., Lesnik, T.: Possible roles of the Slovenian Forest Service, the Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia and the Forest owners association of Slovenia in enhancing forest owners' associations and cooperation. Gozdarski vestnik, Vol. 64/2006, No. 10. In Slovene, with abstract in English, lit. quot. 14. Translated into English by Jana Oštir.

The article assesses the efficiency of private forest management in Slovenia and the potential forms of association and cooperation between forest owners. In this respect it also presents the opportunities and roles of the Slovenian Forest Service, the Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia and the Forest owners association of Slovenia.

Key words: private forest property, forms of cooperation between forest owners, Slovenian Forest Service, Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia, Forest owners association of Slovenia, Slovenia

1 UVOD

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi v Sloveniji je povezano s številnimi problemi. Velika razdrobljenost gozdne posesti, zastarela tehnologija, slaba gozdna infrastruktura, pomanjkanje informacij o lesnem trgu, veliko število delovnih nesreč, pomanjkanje državnih vzpodbud za gospodarjenje, je le nekaj problemov, ki se kot jara kača vlečejo že leta. Ob vseh teh problemih opažamo veliko pasivnost lastnikov gozdov, ki še vedno menijo, da iz gozda ne morejo pridobivati omembe vrednih dohodkov. Večinoma tudi še niso spoznali, da bi s pomočjo povezovanja lahko dosegli boljše rezultate pri gospodarjenju. Tuje pa tudi že domače izkušnje namreč kažejo, da se lahko s povezovanjem lastnikov gozdov problemi uspešno rešujejo. Zato je nujno, da začnejo povezovanje lastnikov gozdov bolj aktivno pospeševati organizacije, ki so neposredno povezane z lastniki gozdov in gospodarjenjem z zasebnimi gozdovi. Prav gotovo imata pri tem najpomembnejšo vlogo Zavod

za gozdove Slovenije (ZGS) kot javna gozdarska služba in Kmetijsko gozdarska zbornica (KGZS) kot krovna stanovska organizacija. Pred kratkim ustanovljena Zveza lastnikov gozdov Slovenije je obema institucijama lahko v veliko pomoč. Sodelovanje mora težiti k skupnemu cilju – učinkovitejšemu gospodarjenju z zasebnimi gozdovi.

Pri pisanju tega referata smo avtorji delali po metodi kompilacije dosedanjih ugotovitev o gospodarjenju v zasebnih gozdovih, značilnostih zasebnih lastnikov gozdov, značilnosti institucij, ki so zadolžene za usmerjanje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi in izobraževanje lastnikov gozdov, dosedanjih izkušenj pri združevanju lastnikov gozdov ter iz vsega navedenega sklepali o predlogih za sodelovanje pri nadaljnjem razvoju združevanja lastnikov gozdov.

¹ J. M. Zavod za gozdove Slovenije

² I. K. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

³ T. L. Zavod za gozdove Slovenije

2 ZNAČILNOSTI ZDRUŽEVANJA LASTNIKOV GOZDOV V SLOVENIJI

2.1 Razlogi za združevanje lastnikov gozdov

O razlogih za združevanje lastnikov gozdov kot jih vidi gozdarska stroka v inštitucijah (Zavod za gozdove Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire pri Biotehniški fakulteti) nam govorijo dejstva o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi v Sloveniji in značilnosti samih lastnikov gozdov. Oboje je povezano in v strokovnih krogih poznano, o čemer priča razprava na posvetovanju Prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji (2005) in razprava pri izdelavi nacionalnega gozdnega programa v Sloveniji (2006). V letu 2000 pa je bila v sodelovanju Zavoda za gozdove Slovenije in mednarodne organizacije FAO opravljena analiza o kapacitetah za izboljšanje sodelovanja z lastniki gozdov. O dejstvih gospodarjenja z zasebnimi gozdovi poroča Zavod za gozdove Slovenije tudi v letnih poročilih o gozdovih. Najbolj neposredno pa se z razlogi za združevanje lastnikov gozdov srečujejo gozdarji javne gozdarske službe na terenu, kjer se trudijo realizirati gozdnogospodarske in gozdno-gojitvene načrte za zasebne gozdove.

2.1.1 Majhen interes za gospodarjenje z gozdovi

V zasebni lasti je 71% vseh gozdov (nekaj več kot 830 tisoč hektarov).

Število lastnikov gozdov ocenjujemo na približno 300.000, če upoštevamo še solastnike pa na približno 500.000. Glede na gospodarjenje z gozdovi lahko delimo lastnike na naslednje skupine:

1. Lastniki, ki delajo sami v svojem gozdu in so ekonomsko odvisni od dohodka iz gozda (v tej skupini prevladujejo kmetje).
2. Lastniki, ki so zainteresirani za dohodek od gozda vendar v gozdu ne delajo sami temveč dela oddajajo izvajalcem (prevladujejo lastniki gozdov – nekmetje).
3. Lastniki, ki ne delajo sami v svojem gozdu in niso odvisni od dohodka iz gozda (prevladujejo lastniki gozdov – nekmetje).

Po številu je 3. skupina največja in v njej prevladujejo nekmetički lastniki gozdov, ki so najmanj zainteresirani za gospodarjenje z gozdovi.

2.1.2 Nezadostna informiranost lastnikov gozdov.

Med različnimi možnostmi za prenos potrebnih informacij lastnikom gozdov za gospodarjenje z gozdovi je najbolj pogost pa tudi najbolj učinkovit osebni prenos po revirnih gozdarjih javne gozdarske službe (ZGS). Ta možnost pa je omejena zaradi velikega števila lastnikov gozdov. Od ostalih možnosti se uporabljajo še navadna pošta, telefon, mediji in razne prireditve (sejmi, predstavitve, sekaška tekmovanja lastnikov gozdov, izobraževalne dejavnosti za lastnike gozdov, obveščanje z oglasnimi deskami, del lastnikov gozdov pa se poslužuje tudi interneta). Tudi s temi možnostmi je težko doseči zadostno število lastnikov gozdov kadar je potreben hiter in učinkovit prenos informacij.

2.1.3 Slaba ekonomska učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi

V Sloveniji še vedno vsak lastnik prodaja svoj les sam in na svoj način. Pri tem ima zelo malo informacij o cenah lesa ter o odkupovalcih. Ponavadi lastniki prodajajo manjše količine lesa in so za odkupovalce tudi manj zanimivi, zato nimajo nobenega vpliva na cene, kakor tudi ne na klasiranje gozdnih lesnih sortimentov in na plačilne roke.

Tisti lastniki gozdov, ki sploh gospodarijo s svojimi gozdovi, dela v svojem gozdu večinoma opravljajo sami, s svojimi večinoma zastarelimi stroji. Razumljivo je, da so pri takem načinu dela stalni stroški (amortizacija) visoki. Tudi stroški popravil dotrajanih strojev niso zanemarljivi. Ti stroški se večinoma ublažijo z lastnim delom, ki ga lastniki ne vrednotijo.

Vse več je tudi lastnikov, ki sami ne zmorejo opravljati dela v svojih gozdovih. Pred sečnjo se znajdejo še pred posebno težkim vprašanjem: koga izbrati za izvajalca in komu prodati les. Zaradi strahu, da bodo stroški dela večji od čistega donosa in preteklih slabih izkušenj pri prodaji lesa, se jih večina za sečnjo sploh ne odloči. Zaradi zahtevnega in tudi nevarnega dela v gozdu, pa tudi zastarele opreme in slabe usposobljenosti so pogoste delovne nesreče, kar ne povzroča samo osebnih in družinskih tragedij, ampak tudi večje stroške, tako posameznika kot tudi države. Primarna predelava lesa na podeželju zamira. V zadnjem času se večina lesa iz zasebnih gozdov izvozi predvsem v sosednje države. Zato je dodana vrednost na les v zasebnih gozdovih zelo nizka. Prispevek gozdarstva k BDP Slovenije se zadnja leta giblje od 0,4% do 0,2%, država kot tudi

posameznik pa bi iz gozdov brez vsake škode lahko iztržila več, saj letni dejanski posek v zasebnih gozdovih zaradi naštetih vzrokov dosega le okrog 60 % načrtovanega. Zaradi opisanih razmer so slovenski lastniki gozdov v primerjavi z gozdnimi posestniki v razvitih evropskih državah nekonkurenčni.

2.1.4 Slaba opremljenost lastnikov gozdov in gozdna infrastruktura za gospodarjenje z gozdovi

Dobra oprema in sodobni stroji so pri izvajanju del v gozdovih pomembni z vidika ekonomičnosti, varnosti pri delu in varovanja okolja. Po tehnološki opremljenosti slovenski lastniki gozdov močno zaostajajo za posestniki iz razvitih evropskih držav. Medtem, ko je v Avstriji strojna sečnja v zasebnih gozdovih že razvita, so posamični primeri v Sloveniji še posebnost.

Še posebej je zaskrbljujoča opremljenost za klasično sečnjo. Večina opreme (motorne žage, vitli, traktorji), ki jo uporabljajo naši lastniki gozdov, je izrabljena in prestara za varno delo. Čeprav so slovenski kmetje znani po tem, da imajo praktično za vsak priključek drug traktor, je za delo v gozdu ponavadi namenjen najslabši in najstarejši. Povprečni traktor, ki dela v zasebnih gozdovih je star dobrih dvajset, motorna žaga pa okrog 10 let. Poleg tega le redki lastniki pri delu uporabljajo ustrezna zaščitna sredstva (čelada, zaščitna obleka, obutev itd). Vse to so poleg pomanjkljivega znanja in podcenjevanja dela tudi glavni razlogi za visoko število delovnih nesreč v gozdu.

Na področju gozdne infrastrukture je stanje še posebej pereče na mali posesti. Tam se pogosto na velikih površinah sečnja leta in leta ne more izvajati, ker se lastniki teh gozdov ne morejo dogovoriti o izgradnji nove gozdne vlake. Zato so v takih gozdovih bodisi spravilne razdalje predolge, bodisi se gospodarjenje sploh ne izvaja. Pogosto si vsak lastnik zgradi svojo vlako do svoje male parcele, kar na določeni gozdni površini ustvari konfuzno mrežo vlak. Medtem ko so v kmetijstvu in živilsko predelovalni industriji namenili velika finančna sredstva za delovno opremo ter infrastrukturo, lastniki gozdov za te namene niso bili deležni niti tolarja. Če kje zasebni sektor potrebuje svež denar, sta to prav gotovo zgoraj opisani področji. Temu tudi EU namenja znatna sredstva iz svojega proračuna, čeprav so lastniki v razvitih deželah že zdaj neprimerno bolje opremljeni kot naši. Zanimiv je avstrijski primer, kjer država ob pomoči EU lastnikom pri nabavi stroja za delo v gozdu sofinancira 30% investicije. Lastnik pa se

mora obvezati da bo vsaj pet let opravljal storitve za člane združenja lastnikov, katerega član je sam. Pri sofinanciranju gradnje gozdnih vlak bi se veliko več malih lastnikov odločilo za gradnjo, zaradi česar bi bila mreža vlak veliko bolj smiselna, saj bi povezovala vse parcele na določenem področju.

2.1.5 Slaba usposobljenost lastnikov gozdov za gospodarjenje z gozdovi

Pri vsakodnevnem delu terenski gozdarji pri večini lastnikov opažajo zelo pomanjkljivo znanje o gozdu in gospodarjenju (MORI 2000). Raven znanja je odvisna predvsem od tradicije gospodarjenja z gozdom v posamezni družini ter od velikosti posesti.

Najpotrebnejše teme izobraževanja so varno delo v gozdu, nega mladega gozda, krojenja in trženje lesa. Ne bi pa smeli pozabiti tudi na številne druge teme, ki jih lastniki nujno potrebujejo (nove tehnologije, gozdarska zakonodaja, gospodarjenje z gozdovi v drugih državah itd). Poseben poudarek je na varnem delu. Slovenija se po številu nezgod s smrtnim izidom pri delu v gozdu uvršča na sam evropski vrh. V letih od 1981-2004 je življenje izgubilo 293 ljudi ali povprečno 12 na leto (MEDVED 2002, KORBAR 2005). Največ nesreč se zgodi v drobnoposestniških gozdovih. Stroški nesreč, ki ne bremenijo samo lastnika ampak celotno družbo, so letno enaki kar dobri četrtini vsega posekanega lesa v zasebnih gozdovih - okrog 20 milijonov evrov/leto. Napredne družbe so že zdavnaj spoznale, da je bolje investirati državni denar za izobraževanje, kot pa za odpravljanje posledic poškodb.

ZGS je v zadnjem desetletju z izvedbo raznih izobraževanj naredil velik korak naprej, vendar pa je finančnih sredstev za te namene premalo, saj se letno seminarjev o varnem delu v gozdu udeleži okrog 1.700 ljudi, kar pa je še premalo za zmanjšanje števila nesreč. Zato je zadnji čas, da se lotimo izobraževanja lastnikov gozdov kot projekta (MEDVED 2002), v katerem bi imele vse institucije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem gozdnih posestnikov svojo vlogo (ZGS, KGZS, ZLGS, Gozdarski inštitut, Gozdarska srednja šola, BF Oddelek za gozdarstvo). Potrebno je nekajkratno povečanje obsega izobraževanja. Zelo pomembno za ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest na podeželju je tudi poklicno izobraževanje gozdnih posestnikov.

Zanimanje za delo v gozdu je iz leta v leto manjše. Zato je vsak gozdni delavec dragocen, še posebej, če ima poklicno izobrazbo. Kadar tak usposobljen delavec opravlja delo tudi v gozdovih drugih lastnikov, je verjetnost delovnih nesreč manjša. Dela pa

so tudi bolj kakovostno izvedena, kar pomeni tudi boljši razvoj gozda.

2.1.6 Posledice neučinkovitega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi

- Zaradi neizvedene nege gozda se dolgoročno zmanjšuje ekonomska vrednost gozdov.
- Les, ki bi ga pridobili z redčenji v mladem gozdu ni izkoriščen.
- Zaradi slabe informiranosti lastnikov gozdov so slabše izkoriščena finančna sredstva iz EU za investiranje v gozdove.
- Gozdovi in gozdarstvo ne prispevajo dovolj k razvoju podeželja.
- Gozdovi in gozdarstvo ne prispevajo dovolj k povečanju števila delovnih mest.
- Les iz slovenskih gozdov ni dovolj ovrednoten in uporabljen doma (v Sloveniji).
- Lastniki gozdov nimajo dovolj prihodkov od proizvodnih funkcij gozdov.
- Lastniki gozdov ne izkoriščajo dovolj socialnih funkcij gozdov (na primer turistične in rekreacijske funkcije).
- Državni stroški za zdravljenje in rehabilitacijo invalidov po nesrečah pri delu v gozdu so visoki.

2.1.7 Koristnost združevanja lastnikov gozdov za boljše gospodarjenje z zasebnimi gozdovi.

Gospodarjenje z gozdom kot lastnino je kompleksen pojem, ki zajema obveznosti in ekonomski učinek. Brez ekonomskega učinka lastnik ne more biti zainteresiran za opravljanje obveznosti, to je del v gozdovih, ki so načrtovana z gozdnogospodarskimi in gozdnogojitvenimi načrti, prisiljen pa k temu večinoma tudi ni, saj javna gozdarska služba kljub sistemu odločb za opravljanje gojitvenih in varstvenih del v gozdovih v glavnem ne izvaja izvržb, razen v primeru sanitarnih ukrepov v gozdovih. Tudi davčne dajatve od gozdov lastnikov, ki niso zainteresirani za gospodarjenje z gozdovi, ne silijo k prodaji gozda, če od njega ne pridobijo ekonomskih koristi. Glavna motivacija za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi je nedvomno ekonomska korist. Država spodbuja lastnike gozdov k gospodarjenju z državnimi subvencijami ter finančnimi sredstvi iz EU. Potrebna je temeljita analiza prednosti in slabosti ter učinkovitosti tega subvencioniranja po dosedanjih izkušnjah Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zavoda za gozdove Slove-

nije, Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja, Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Zveze lastnikov gozdov Slovenije. Iz analize je potrebno izluščiti predloge za izboljšanje sistema subvencioniranja. Pri uveljavljanju predlogov je pomembno delovanje Zveze lastnikov gozdov kot nevladne organizacije. Večjo ekonomsko korist lahko lastniki gozdov dosežajo z večjo informiranostjo, usposobljenostjo in opremljenostjo za delo v gozdu ter združeno prodajo lesa s katero lahko dosežejo višje cene. Vse navedene koristi lastniki lažje dosežejo če se združujejo in skupaj rešujejo probleme pri gospodarjenju z gozdom. Pričakovane učinke pri združevanju lastnikov gozdov bi lahko uvrstili v dve veliki skupini:

- 1 Praktično reševanje problemov pri delu v gozdu in prodaji lesa (te probleme lahko rešujejo formalne in neformalne oblike združenj lastnikov gozdov),
- 2 Izboljševanje in dopolnjevanje državnega sistema – predpisov (za to so bolj primerne formalne oblike združevanja lastnikov gozdov).

Koristnost in učinkovitost združevanja potrjujejo izkušnje iz drugih držav, kjer ima združevanje lastnikov gozdov že dolgo tradicijo, v evropskem združenju je vključenih okrog 16 milijonov lastnikov gozdov. To potrjujejo tudi prve izkušnje združevanja lastnikov gozdov v Sloveniji.

2.2 Možne oblike združevanja lastnikov gozdov

Vse danes obstoječe oblike združevanja lastnikov gozdov bi lahko uvrstili v dve skupini: 1) formalne, pravne osebe, 2) neformalne. Pri prihodnjem razvijanju združevanja je treba izkoristiti prednosti vseh oblik in upoštevati tudi njihovo vpetost v lokalne razmere. Neformalne oblike so lahko predhodnica formalnih oblik združevanja. Vse formalne oblike povezovanja imajo neko sistemsko (zakonsko) podlago, določena je tudi njihova vloga v družbenem sistemu in določen tudi način financiranja. Ugotavljamo, da je pri vseh omenjenih oblikah vsaj prevladoval če že ni bil edini pristop organiziranja od vrha navzdol. Očitno pa vse te možnosti povezovanja niso bile dovolj za zadovoljevanje vseh potreb lastnikov gozdov. Zato se je v zadnjem času pojavila nova oblika povezovanja, govorimo torej o društvih lastnikov gozdov. Ta so nastala izključno od spodaj navzgor, se pravi na izvirnem interesu članov. Na osnovi društev lahko v prihodnje pričakujemo tudi ustanavljanje organizacij proizvajalcev, ki bodo tržili gozdne proizvode. Finančno podporo ustanavljanjem

take oblike združevanja lastnikov gozdov, obeta Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

2.2.1 Društva lastnikov gozdov

Do sedaj je bilo v Sloveniji ustanovljeno sedem društev lastnikov gozdov. Prvo je bilo leta 2001 ustanovljeno Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline (MALOVRH 2005). Po letu 2004 so sledile še ustanovitve ostalih šestih: Društvo lastnikov gozdov Tisa Logarska dolina, Društvo lastnikov gozdov ob Kolpi in Lahinji, Društvo lastnikov gozdov Prekmurja, Društvo lastnikov gozdov Prlekije, Društvo lastnikov gozdov Krim, Društvo lastnikov gozdov Mislinjske doline. V fazi ustanavljanja sta sedaj vsaj še dve društvi. Društva lastnikov gozdov imajo relativno kratko zgodovino, vendar so se nekatera že dobro uveljavila v svojem okolju. V okviru društev se odvijajo aktivnosti, ki so v interesu članov. Z namenom, da bi bilo delo lokalnih društev še učinkovitejše, so se lokalna društva skupaj s še eno solastniško skupnostjo ter tremi gozdarskimi strojnimi krožki in enim študijskim krožkom v maju letošnjega leta povezali v Zvezo lastnikov gozdov Slovenije. Tako je v to organizacijo povezano preko 1.000 lastnikov gozdov.

Dejavnosti društev lastnikov gozdov povzemamo po Društvu lastnikov gozdov Mirenske doline (MALOVRH 2005):

- Izobraževanje za delo v gozdu.
- Svetovanje pri trženju lesa.
- Sklepanje pogodb s kupci lesa.
- Spodbujanje delovanja strojnih krožkov.
- Svetovanja za izbor izvajalcev del v gozdovih članov.
- Svetovanje za izvedbo gojitvenih in varstvenih del v gozdovih.
- Skupna nabava delovnih sredstev in strokovne literature.
- Sodelovanje pri pripravi gozdnogospodarskih načrtov.
- Zastopanje interesov članov pri prostorskem planiranju.
- Zastopanje interesov članov pri sprejemanju zakonodaje.
- Zastopanje interesov članov pri drugih rabah gozda (npr. lovstvu, turizmu).
- Prijavljanje na razpise za projekte, ki so v interesu članov.
- Popularizacija gozdov članov.

- Sodelovanje s podobnimi društvi doma in v tujini.
- Izdajanje publikacij z gozdarsko vsebino.

Delo v društvu je v celoti prostovoljno, v prvih letih pa tudi v celoti brezplačno. Zato mora imeti vsako uspešno društvo skupino visoko motiviranih članov, ki skrbi, da društvo živi in izvaja čim več dejavnosti. Zato vedno obstaja nevarnost, da postanejo člani nemotivirani ali preprosto prezaposleni, da bi se ukvarjali še z društveno dejavnostjo. Na ta način lahko društvo tudi povsem zaspi. Druga večja pomanjkljivost je, da imajo društva na področju ekonomije in pridobivanja dohodka omejene možnosti. Zato lahko predvidevamo, da se bodo v prihodnje iz obstoječih društev razvile bolj dohodkovno usmerjene oblike povezovanja gozdnih posestnikov, kot so na primer organizacije proizvajalcev, zadruga in gospodarske družbe.

2.2.2 Strojni krožki

Strojni krožek je organizirana oblika medsosedske pomoči. Je prostovoljno združenje kmetov nekega območja na društveni osnovi. Člani krožka ponudijo proste zmogljivosti strojev, ki jih uporabljajo na svojih kmetijah, drugim članom. Lastnik stroja tudi z njim dela, za kar dobi plačilo po cenah, ki pokrijejo stroške uporabe strojev in so predhodno dogovorjene. Vso sodelovanje poteka neposredno med člani krožka. Krožek je namenjen le obveščanju članov o prostih zmogljivostih oz. usklajevanju sodelovanja med naročniki in ponudniki. To delo opravlja vodja krožka.

V Sloveniji je bil prvi strojni krožek ustanovljen leta 1994. Večina jih deluje na področju kmetijstva. Številni člani mnogih krožkov pa opravljajo tudi storitve z gozdarsko mehanizacijo. Dva strojna krožka (Gorjan – Baška grapa in Bled) pa večinoma opravljata gozdarsko dejavnost.

Danes deluje v Sloveniji 44 krožkov s 5.519 člani, ki skupaj letno opravijo 139.140 strojnih ur (DOLENŠEK 2006).

Prednosti strojnih krožkov:

- večja izkoriščenost strojev in s tem zmanjševanje stroškov,
- družinski člani mešanih in dopolnilnih kmetij se lahko bolj posvetijo svojemu osnovnemu poklicu,
- izboljšanje kakovosti dela, s pogostejšo rabo strojev se povečajo znanje in izkušnje izvajalca,
- člani si pomagajo tudi v primeru nesreč, bolezni itd.

Glede strojnih krožkov se v javnosti pojavljajo številna mnenja. Nekateri jim očitajo, da predstavljajo nelojalno konkurenco gospodarskim družbam ter ohranjajo sivi trg dela.

Z gotovostjo lahko trdimo, da v zasebnem sektorju gozdarstva, kjer kronično primanjkuje delovne sile, strojni krožki veliko prispevajo k učinkovitejšemu gospodarjenju z gozdovi. Brez njih bi bilo manj opravljenih sečenj ter gojitvenih in varstvenih del.

2.2.3 Kmetijsko gozdarske zadruga

Prvenstvena naloga zadruga je pospeševanje gospodarstva članov, zadruga pa se lahko ukvarja z vsakim poslovanjem, ki ni izrecno nedovoljeno in ki povečuje dohodke ali zmanjšuje stroške njenih zadružnikov. Zadruga se v osnovi od podjetja loči po tem, da njena prvenstvena naloga ni ustvarjanje dobička ampak delovanje v korist svojih članov. Zadružništvo v kmetijstvu in kreditiranju ima v Sloveniji dolgo zgodovino, saj je bila prva zadruga ustanovljena že v letu 1873. Za področje gozdarstva pa sta prvi zadrugi omenjeni v letu 1918. Takratne Lesno-produktivne zadruga so povezovala gozdne posetnike določenega območja v zadružno skupnost zaradi pospeševanja gozdne proizvodnje, obdelave, predelave in prodaje lesa in lesnih izdelkov (JEROMEL 2005). V času socialistične družbene ureditve so zadruga doživele reorganizacijo v temeljne organizacije kooperantov, v letu 1992 pa preoblikovanje v gozdarske oziroma kmetijsko-gozdarske zadruga (JEROMEL 2005).

Povezovanje lastnikov gozdov v zadruga ima lahko prednosti tako na področju izvajanja del v gozdovih kot tudi pri trženju gozdnih lesnih proizvodov (JEROMEL 2005).

Lastnik gozda, ki je član zadruga ima dober pregled nad trženjem in razmerami na trgu, prav tako pa je prodaja preko svoje organizacije razmeroma dobra garancija za plačilo. Zadruga, ki ponujajo na trgu večje količine lesa, lahko dosežajo boljše rezultate kot posameznik.

Zadruga bi lahko v izvajanje del v gozdovih več vključevale lastnike gozdov kot podizvajalce, kar ima lahko naslednje pomembne prednosti (JEROMEL 2005):

- pomemben dodaten vir zaslužka za lastnike gozdov,
- lastniki gozdov, ki ne morejo sami opraviti dela v gozdu imajo možnost dobiti domače in primerno usposobljene izvajalce,

- člani zadruga imajo kontrolo nad cenami, ki jih ta ponuja, te pa so lahko dober barometer cen v nekem območju,
- zadruga pomagajo pri usposabljanju in opremljanju izvajalcev del,
- zadruga pokriva načrtovanje proizvodnje in varstvo pri delu.

Člani zadruga odločajo tudi o delitvi dobička oziroma poslovnega presežka. Del presežka, ki ni razporejen v sklade ali uporabljen za kakšen drug namen, se lahko razdeli med člane v sorazmerju z njihovim poslovanjem z zadruga, razen če zadružna pravila ne določajo drugače. Podatki in izkušnje kažejo, da je ravno zadružništvo kot povezovanje najbolj uspešna oblika poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, prav tako pa tudi povezovanja lastnikov zasebnih gozdov z lesnopredelovalno industrijo. Ključna prednost zadružništva je tudi možnost za soodločanje lastnikov gozdov v poslovnem procesu.

Kljub navedenim prednostim ni posebnega zanimanja za članstvo v gozdarskih zadrugah, saj je bilo v 7 zadrugah včlanjenih 327 članov ali povprečno 47 na zadruga. Za uspešen razvoj mora zadružništvo okrepiti prizadevanja na naslednjih področjih (JEROMEL 2005):

- ustanavljanje specializiranih gozdarskih zadrug na območjih, ki jih že obstoječe gozdarske zadruga ne pokrivajo,
- poslovno sodelovanje oziroma povezovanje zadrug predvsem na področju trženja, prevozov, izvedbe del v gozdovih, zaposlovanja strokovnih kadrov (komerciala, varstvo pri delu) in koriščenja kapacitet strojne opreme,
- povečati interes lastnikov gozdov za aktivno članstvo v zadrugah,
- okrepiti poslovne povezave z lesnopredelovalno industrijo,
- izboljšati ugled zadružništva v javnosti,
- kapitalsko okrepiti zadruga in izboljšati njihovo gospodarnost.

2.2.4 Agrarne skupnosti

Agrarne skupnosti so skupna zemljišča zaselkov in vasi, ki imajo zgodovinske korenine v načinu gospodarjenja s posestjo že pri starih Slovanih, ko se je neobdelan svet koristil kot skupno dobro in kasneje postal last skupnosti. Skupnosti so različno upravljale in koristile svoje skupno zemljišče. Skupno upravljanje z zemljišči ima na Slovenskem, razen na območju Koroške, Zasavja, Celja in Ljubljane, v raz-

ličnih oblikah zelo dolgo tradicijo. Na Primorskem in Tolminskem imamo največje gozdne posesti skupnosti upravičencev – Jusarjev. Agrarne skupnosti pa imajo veliko zemljišč tudi na Dolenjskem in Gorenjskem. Koriščenje je bilo ponekod regulirano, drugod pa prosto prepuščeno potrebam uporabnikov. Skupnosti so bile v preteklosti zaradi ekonomske neodvisnosti večkrat glavni akter krajevnega dogajanja in razvoja. Po drugi svetovni vojni je bila večino zemljišč skupnostim odvzeta. Zaradi težavne in nepravilne delitve posameznikom se je ta način lastništva obdržal do danes, ko so bila zemljišča praviloma vrnjena v naravi na osnovi Zakona o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic. Zahtevki določenih agrarnih skupnosti po vračanju zemljišč so zaradi obsežnih postopkov še vedno v procesu reševanja. Zaradi dedovanja so se pravice razpršile na veliko število članov, ki niso zainteresirani za gospodarjenje.

Skupnosti obujajo tradicijo skupne lastnine Slovencev in poleg osnovnih dodajajo nove vsebine delovanja. S skupnimi gozdovi se trenutno v večini primerov gospodari le minimalno. Neuporaba premoženja pomeni za člane trenuten izpad trajnega dohodka in zmanjšanje dohodka zaradi slabše kvalitete lesa na daljši rok.

Dobro gospodarjen gozd na daljši rok večja vrednost lesa in vrednostnega prirastka ter povečuje estetiko krajine, kar ni zanemarljivo s stališča odnosa do lastnine posameznih članov skupnosti, čeprav je ekonomski vidik zaradi velikega števila članov včasih manj pomemben. Interes članov skupnosti za sodelovanje je zaradi solastniške pravice praviloma večji od interesa delovanja v društvih. Uporabniki ali solastniki zemljišč imajo ob večji skupni površini prednost večjih količin lesa in s tem bolj ekonomičnega izkoriščanja.

Povezovanje agrarnih skupnosti je dobro s stališča boljšega informiranja in podpore pri vzajemnem delovanju. Za omogočanje optimalnega gospodarjenja je pomembna izmenjava izkušenj o skupnem gospodarjenju in trenutnih problemih.

2.2.5 Študijski krožki

Študijski krožki so splošno izobraževalna oblika učenja odraslih z ne hierarhičnim, akcijsko usmerjenim modelom delovanja pod strokovnim vodstvom andragoško usposobljenega mentorja. Študijski krožek je skupina 5-12 ljudi, ki se načrtno srečujejo z namenom učenja vsaj 25 ur po določeni metodi za katero je usposobljen mentor. Študijski krožki v

ZGS delujejo kot del nacionalne mreže izvajalcev študijskih krožkov. So neformalne skupine in za pridobivanje finančnih sredstev iz javnih razpisov Ministrstva za šolstvo in šport potrebujejo krovno pravno osebo.

Študijski krožki v ZGS so namenjeni:

- razvoju kadrov,
- razvoju timskega dela,
- razvoju novih dejavnosti,
- komuniciranju z javnostmi,
- izobraževanju in spodbujanju združevanja lastnikov gozdov.

Študijski krožki so že po svoji naravi dejavnost, ki združuje na podlagi zastavljenih ciljev. Vsak študijski krožek si lahko metodično zastavi 2 cilja: izobraževalnega in akcijskega. Pri izobraževalnem cilju želi skupina doseči zeleno znanje, pri akcijskem pa želi izvesti neko akcijo s katero spremeni dosedanje stanje v svojem okolju ali na določenem področju. Pogosto si študijski krožek zastavi oba cilja. Zastavljanje skupnih ciljev vzpodbuja tudi skupno delo in sodelovanje, kar je osnovno gibalno za združevanja na podlagi interesa. Prepoznavanje potreb in razlogov za združevanje lastnikov gozdov s strani strokovnih inštitucij še ni zadostno, saj to še ni prepoznan in doživet lastni interes lastnikov gozdov. Motivacija za združevanje nastane ob uspešnem reševanju določenih problemov, ki so prepoznani kot skupni in za katere se skupina sama opredeli, da jih želi rešiti. V takih okoliščinah lahko pod vodstvom mentorja dozori želja po kontinuiranem sodelovanju tudi v formalnih oblikah združevanja. Pri delovanju študijskih krožkov so zelo pomembna načela: enakopravnost, demokratičnost, sproščenost in sodelovanje. Mentor, kot vodja študijskega krožka, ni hierarhično nadrejen skupini ampak je njen del, ki skupino koordinira in vzpodbuja na tak način, da je aktivnost vedno na članih skupine. Delo mentorja je predvsem usmerjanje skupinskega procesa, s katerim skupina sistematično napreduje proti zastavljenemu cilju. Enakopravnost in demokratičnost v delovanju skupine je še posebno pomembna značilnost študijskih krožkov, ker spodbuja tudi samoiniciativnost, kar pri večini lastnikov gozdov pogrešamo, in je v neki meri tudi rezultat desetletij dolge dobe pasivnosti lastnikov gozdov v nekdanjem gozdarskem sistemu v Sloveniji.

2.2.6 Priložnostne skupine

V odnosih z javnostmi je poznano formiranje skupin, zaradi skupnega interesa, ki nastane v določenih

okolščinah in je tako močan, da je skupina sposobna postati odločen in zahteven sogovornik strukturam oblasti oziroma uprave v javnih zadevah. Glavni elementi pri nastanku takih skupin so: prepoznavnost aktualnega skupnega problema, prepoznavnost skupnega interesa, prepoznavnost koristnosti sodelovanja, spontano priznanje neformalnega vodje. Tako oblikovane skupine lahko opredelimo kot elementarno obliko združevanja, ki vsebuje najbolj potrebno gibalno, to je interes in samoiniciativnost. V odnosih z javnostmi se nastanek in delovanje takšnih skupin povezuje s kriznim komuniciranjem, ki zahteva veliko angažiranje organizacij oziroma institucij, ki se jih to delovanje dotika.

Tudi pri lastnikih gozdov si lahko zamislimo probleme ob katerih bi take skupine lahko nastale in jih skupno reševale, na primer: skupna gradnja gozdne vlake ali ceste, skupna določitev nejasnih lastniških mej gozdne posesti, skupna sanacija gozda po ujmi, sodelovanje pri gašenju gozdnega požara, skupna prodaja gozdnih lesnih sortimentov, skupna udeležba na javni obravnavi gozdnogospodarskega ali lovsko upravljavskega načrta. Primer takega združevanja lastnikov gozdov je nastal v revirju Ribnica na območni enoti ZGS Bled. Šest lastnikov se je v letu 2006 povezalo pri spravilu lesa s sodobno žičnico. V bistvu so skupaj prodali les na panju izvajalcu dela z žičnico. Bolj kot sama tehnologija je bila pri tem z vidika združevanja lastnikov gozdov pomembna skupna odločitev za ta način in skupna prodaja, kar jim je prineslo tudi zadovoljiv izkupiček (ZAPLOTNIK 2006).

Za gozdarje v javni gozdarski službi bi bilo pospeševanje take oblike združevanja zahteven izziv, na katerega bi se bilo treba odzvati po načelih participativnega komuniciranja. Prav ta načela pa so osnovni pogoj za vzpodbujanje lastnikov gozdov k vsem oblikam združevanja.

3 VLOGA INSTITUCIJ PRI ZDRUŽEVANJU LASTNIKOV GOZDOV

3.1 Organiziranost in pristojnosti Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS)

ZGS je javni zavod, ustanovljen s sklepom Vlade republike Slovenije. Njegove naloge določa Zakon o gozdovih (Ur. l. RS št. 30/1993). Najpomembnejša naloga je usmerjanje gospodarjenja z vsemi gozdovi v Sloveniji. To nalogo opravlja z gozdnogospodarskim, lovsko upravljavskim in gozdnogojitvenim

načrtovanjem, izobraževanjem lastnikov gozdov za gospodarjenje z gozdovi ter izdajanjem odločb v upravnem postopku za dela v gozdovih. Organizacijska struktura je naslednja: centralna enota v Ljubljani z 8. strokovnimi oddelki, 14 območnih enot, ki pokrivajo celotno Slovenijo in so razdeljene na krajevne enote, te pa na gozdne revirje. Neposreden stik z lastniki gozdov na terenu izvajajo revirni gozdarji v več kot 400 gozdnih revirjih.

3.1.1 Dosedanje izkušnje ZGS pri združevanju lastnikov gozdov

Lokalni gozdarji ZGS imajo pri ustanavljanju in tudi nadaljnjem delu v večini društev ključne vloge, kljub temu, da je njihovo delo v celoti prostovoljno in neplačano. Njihove izkušnje pri dosedanjem delu so vsekakor pozitivne.

Premiki k učinkovitejšemu gospodarjenju v zasebnih gozdovih se kažejo predvsem na naslednjih področjih:

- boljše informiranje članov društev,
- boljše poznavanje lesnega trga na lokalnem področju,
- večje zanimanje za usposabljanje – tudi poklicno,
- prve skupne gradnje gozdnih prometnic,
- prvi poskusi skupne prodaje lesa,
- prvi poskusi vzpodbujanja gospodarjenja na mali gozdni posesti,
- skupna nabava gozdarske opreme – varovalne obleke – manjša nevarnost nesreč,
- uspeh pri pridobivanju sredstev – več aktivnosti,
- intenziviranje dela - sečnje in gojitvenih del - na področjih, kjer delujejo društva lastnikov gozdov.

Prednosti ZGS pri razvoju združevanja lastnikov gozdov sta predvsem dobro razvita mreža lokalnih (revirnih) gozdarjev, in velika baza uporabnih podatkov.

3.2 Organiziranost in pristojnosti Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS)

KGZS je največja nevladna organizacija, ki združuje več kot 170.000 fizičnih in okoli 2.000 pravnih oseb. Podlaga za delo KGZS je Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije.

Temeljne naloge KGZS so:

- varovanje in zastopanje interesov kmetijstva, gozdarstva in ribištva;

- svetovanje posameznikom in pravnim osebam, ki opravljajo kmetijsko, gozdarsko in ribiško dejavnost;
- pospeševanje gospodarnega in okolju prijaznega kmetovanja, gozdarstva in ribištva.

V okviru KGZS in KGZ delujejo Kmetijska svetovalna služba, Služba selekcije in kontrole v živinoreji ter Gozdarska svetovalna služba, ki pa nima zadostnega števila kadrov.

3.2.1 Dosedanje izkušnje KGZS pri združevanju lastnikov gozdov

Aktivnosti KGZS so pripeljale do ustanovitve enega društva - Društva lastnikov gozdov Mislinjske doline. V okviru Interreg projekta z naslovom Intenziviranje rabe lesa Slovenija – Avstrija, ki ga izvaja KGZ Maribor, pa potekajo aktivnosti za ustanovitev novih društev. V okviru tega projekta je KGZS izvedla tudi štiri delavnice z namenom promocije združevanja, ter eno v sklopu dela Gozdarske svetovalne službe. Informiranje lastnikov gozdov pa izvaja tudi v stalnih kontaktih z lastniki gozdov. Poleg posameznih aktivnosti KGZS izvaja tudi ukrepe informiranja lastnikov gozdov o pomenu združevanja zlasti s pisnimi članki v Kmečkem glasu in Zeleni deželi, redno pa zadnja tri leta predstavlja pomen združevanja na Kmetijsko živilskem sejmu v Gornji Radgoni.

Prednosti KGZS pri razvoju združevanja lastnikov gozdov sta predvsem močan lobistični potencial in dobro razviti odnosi z javnostmi.

Organiziranost Zveze lastnikov gozdov Slovenje (ZLGS) kot organizacijo s katero lahko ZGS in KGZS sodelujeta pri razvoju združevanja lastnikov gozdov smo na kratko predstavili v poglavju 2. 2. 1. Njena prednost pri razvoju združevanja lastnikov gozdov je v tem, da so njeni člani izključno lastniki gozdov, ki lahko najboljše opredelijo probleme in tudi predlagajo rešitve, ki bi jih morali upoštevati na višjih nivojih odločanja.

3.3 Sodelovanje pri nadaljnjem razvoju združevanja lastnikov gozdov

Instituciji, ki sta zadolženi za usmerjanje gospodarjenja z gozdovi in svetovanje lastnikom gozdov (ZGS in KGZS), imata podatke in znanje o gospodarjenju z gozdovi. Njuno uspešnost je mogoče ocenjevati tudi na podlagi uspešnega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Zato je upravičeno njihovo nelagodje, ob poudarjanju neučinkovitega gospodarjenja v zasebnih gozdovih, kljub strokovnem prizadevanju institucij. Ob znanih podatkih ter zainteresiranosti

lastnikov za gospodarjenje z gozdovi lahko pride do občutka nemoči na eni strani in do izrednega prizadevanja posameznikov na drugi strani ter splošnega deklarativnega zavzemanja za združevanje lastnikov gozdov. Toda kako ravnati, da se bodo lastniki gozdov bolj učinkovito združevali iz lastnega interesa? Pred ZGS, KGZS in novoustanovljeno ZLGS je velik izziv za sodelovanje pri skupnem postavljanju in doseganju ciljev za pospeševanje združevanja lastnikov gozdov v Sloveniji. Pri tem je pomembno predvsem troje:

- 1) uveljavljanje participativnega komuniciranja z lastniki gozdov,
- 2) uveljavljanje sodelovanja med institucijami na konkretnih aktivnostih ter razvoj sodelovanja na podlagi dobrih izkušenj in
- 3) sinergije prednosti posameznih organizacij.

Poleg deklarativnih elementov so za uspešno sodelovanje nujno potrebne ciljno usmerjene in načrtovane konkretne aktivnosti. Lahko bi rekli, da imata ZGS in KGZS skupen problem: slabo učinkovito gospodarjenje v zasebnih gozdovih. Če imamo pri združevanju lastnikov gozdov cilj sodelovanje lastnikov pri reševanju problemov, bi morali ti dve instituciji, ki želita prispevati k združevanju lastnikov tudi dati zgled z medsebojnim sodelovanjem.

4 PREDLOGI ZA SODELOVANJE MED ZGS, KGZS IN ZLSG PRI RAZVOJU ZDRUŽEVANJA LASTNIKOV GOZDOV

4.1 Skupne aktivnosti:

Ustanovitev skupnega sveta za pomoč lastnikom gozdov pri združevanju, v katerega bi institucije (KGZS, ZLGS, ZGS,) imenovalle svoje predstavnike, po potrebi pa bi v njem sodelovali tudi predstavniki drugih institucij (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna, Andragoški center Slovenije, Center RS za poklicno usposabljanje).

Postavitev skupne vizije in izdelava skupnega akcijskega načrta za širjenje združevanja lastnikov gozdov. Vizija mora zajemati ciljne oblike in število združen lastnikov po posameznih značilnih skupinah glede interesa za gospodarjenje z gozdovi, ter zelene učinke združevanja za bolj učinkovito gospodarjenje z gozdovi na nivoju gozdne posesti,

Nadaljevanje na strani 501

Nadaljevanje s strani 485

in na nivoju predpisov ter pridobivanja finančnih sredstev iz proračuna RS in EU. Pri postavitvi vizije naj sodelujejo ZGS, KGZS in ZLGS.

Akcijski načrt za letna obdobja skupnih aktivnosti. Akcijski načrt mora biti povezan z vizijo in mora obsegati določene aktivnosti, njihove nosilce, časovne določitve, orodja za izvedbo ter finančne obveznosti.

Popularizacija združevanja. ZGS, KGZS in ZLGS lahko v sodelovanju izdelajo komunikacijski načrt, katerega cilj bo obvestiti čim večji krog lastnikov gozdov o koristih združevanja. V komunikacijskem načrtu določiti čim več različnih orodij in pristopov za komunikacijo in načrtovati čimveč popularizacijskega gradiva.

Pomoč pri ustanavljanju formalnih oblik združevanja (društev). Izkušnje kažejo, da so pri dosežanju združevanja lastnikov gozdov odločilno prispevali gozdarji javne gozdarske službe in Kmetijsko gozdarske zbornice. Z nasveti pri ustanavljanju pa lahko pomagajo tudi funkcionarji ZLGS. Koristen bi bil priročnik za ustanavljanje društva lastnikov gozdov, ki bi vseboval navodila za izvedbo formalnosti, nasvete za sestavo statuta in napotke za sestavo programa delovanja društva. Pri izdelavi in izdaji priročnika lahko sodelujejo vse tri organizacije.

Širjenje neformalnih oblik združevanja, predvsem študijskih krožkov. Vizija ZGS za razvoj študijskih krožkov ima geslo »Širimo krog za razvoj«. Študijski krožki naj bi se vse bolj ukvarjali s temami gospodarjenja z gozdovi in ustvarjali klimo za dolgoročno in formalno združevanje lastnikov gozdov. Tudi KGZS bi lahko preko Andragoškega centra Slovenije ponudila organizacijski krov za mentorje študijskih krožkov, ki nimajo nad glavo strehe pravne osebe. Študijske krožke lahko razvija tudi ZLGS.

Pospeševanje priložnostnih skupin lastnikov gozdov pri reševanju skupnih problemov. To obliko združevanja je treba lastnikom gozdov predstavljati ob konkretnih problemih. Predstavitve te možnosti lahko poteka v obliki delavnic za lastnike gozdov z moderiranim vodenjem skupinskega procesa. ZGS je v letu 2000 v sodelovanju z mednarodno organizacijo FAO usposabljal gozdarje javne gozdarske službe za participativno delo z lastniki gozdov. K obnovitvi teh znanj ter aktivnemu delu naj pristopita tudi KGZS in ZLGS.

Skupna organizacija izobraževalnih dejavnosti za lastnike gozdov (tečaji, predavanja, ekskurzije in druge oblike).

Cilji ZGS, KGZS in ZLGS morajo biti večja izobraženost, večja usposobljenost, boljša opremljenost lastnikov gozdov, učinkovitejše in ekonomsko donosnejše gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Pri tem te organizacije ne bi smele iskati uveljavitve vsaka zase, za neke parcialne namene in prevladovanje ene nad drugo, temveč združiti svoje delo za doseganje skupnih ciljev. Tudi z vidika racionalnosti (ki je povezana tudi z ugledom) ne bi bilo smiselno, da se pri lastnikih gozdov z isto dejavnostjo (izobraževanjem) časovno, organizacijsko, programsko in metodično neusklajeno pojavljajo posamezne organizacije. Izvedba izobraževalnih dejavnosti za lastnike gozdov so dogodki na katerih je možno tudi popularizirati združevanje lastnikov gozdov.

Izvedba strokovnih ekskurzij za lastnike gozdov. Dobro izvedene strokovne ekskurzije, ki imajo poleg strokovnega tudi kvaliteten družabni program lahko prispevajo k širitvi članstva že obstoječih društev lastnikov gozdov in k ustanavljanju novih. ZGS izvaja te ekskurzije, vendar zadnja leta za njih ne namenja finančnih sredstev, ker jih usmerja v tečaje za lastnike gozdov za varno delo v gozdu. KGZS in ZLGS kot nevladni organizaciji lahko prispevata pri iskanju sponzorjev.

Sodelovanje pri izdelavi in izvedbi komunikacijskega načrta PRP (program razvoja podeželja) za obveščanje lastnikov gozdov o možnostih pridobivanja finančnih sredstev EU za razvoj podeželja v letu 2007. Obveščanju se je že začelo na Kmetijsko živilskem sejmu v Gornji Radgoni, nadaljevati pa se mora ob sprejetju programa razvoja podeželja Republike Slovenije in razpisa za pridobivanje finančnih sredstev za lastnike gozdov.

Vzpostavitev skupnega informacijskega centra za obveščanje lastnikov gozdov v katerem bi sodelovali : ZLGS, ZGS, KGZS. Informiranje bi izvajali s pisnimi in elektronskimi gradivi, sporočili za javnost, brezplačno telefonsko številko z dežurstvom in drugimi orodji za komuniciranje. V prvi fazi bi skupni komunikacijski center uporabljali predvsem za pospeševanje združevanja lastnikov gozdov.

4.2 Temeljna načela za sodelovanje

Za uspešno sodelovanje se morajo ustanove predhodno sporazumeti vsaj o minimalnih temeljnih načelih:

- skupno postavljanje ciljev in poti za doseganje ciljev,
- skupno preverjanje doseženih ciljev,
- skupna in vzajemna nastopanja v javnosti,

- skupna in vzajemna promocija,
- sporazumna delitev nalog in stroškov pri izvedbi načrtovanih dejavnosti.

5 POVZETEK

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi v Sloveniji je povezano s številnimi problemi. Velika razdrobljenost gozdne posesti, zastarela tehnologija, slaba gozdna infrastruktura, pomanjkanje informacij o lesnem trgu, veliko število delovnih nesreč, je le nekaj problemov ob katerih opažamo preveliko pasivnost lastnikov gozdov, ki menijo, da iz gozda ne morejo pridobivati omembe vrednih dohodkov. Posledice neučinkovitega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, na primer zmanjševanje ekonomske vrednosti gozdov, slabo izkoriščena finančna sredstva EU za investiranje v gozdove, slabo ovrednoten les v naši državi, nerazvito podeželje, veliki stroški v zdravstvu zaradi delovnih nezgod itd., so pomembne tudi za celotno družbo, ne samo za lastnike gozdov. Problemi gospodarjenja v zasebnih gozdovih so močni razlogi za združevanje lastnikov gozdov, s katerim bi lahko dosegli boljše rezultate, kar kažejo izkušnje iz razvitih držav v Evropski uniji, ponekod pa tudi že v Sloveniji. Zato je nujno, da začnejo povezovanje lastnikov gozdov bolj aktivno pospeševati organizacije, ki so neposredno povezane z lastniki gozdov in gospodarjenjem z zasebnimi gozdovi. Pri tem imata najpomembnejšo vlogo Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) kot javna gozdarska služba in Kmetijsko gozdarska zbornica (KGZS) kot krovna stanovska organizacija. Pred kratkim ustanovljena Zveza lastnikov gozdov Slovenije (ZLGS) je obema ustanovama lahko v veliko pomoč. Sodelovanje mora težiti k skupnemu cilju – učinkovitejšemu gospodarjenju z zasebnimi gozdovi. V Sloveniji že obstajajo različne, formalne in neformalne oblike združevanja lastnikov gozdov: društva, gozdarske zadruge, strojni krožki, agrarne skupnosti, študijski krožki, včasih se pojavi tudi kakšna priložnostna skupina. Pri prihodnjem razvoju združevanja je treba izkoristiti prednosti vseh oblik in upoštevati tudi njihovo vpetost v lokalne razmere. Pred ZGS, KGZS in novoustanovljeno ZLGS je velik izziv za sodelovanje pri skupnemu postavljanju in doseganju ciljev za pospeševanje združevanja lastnikov gozdov. Pri tem je pomembno predvsem troje: 1) uveljavljanje participativnega komuniciranja z lastniki gozdov, 2) sodelovanja med institucijami na konkretnih aktivnostih ter razvoj sodelovanja na podlagi dobrih izkušenj in 3) sinergije prednosti posameznih organizacij. Pri združevanju lastnikov

gozdov mora biti cilj sodelovanje lastnikov pri reševanju problemov, zato bi morale ustanove, ki želijo prispevati k združevanju dati dober zgled z medsebojnim sodelovanjem.

6 VIRI IN LITERATURA

- DOLENŠEK, M., 1997. Združenja za medsosedsko pomoč – strojni krožki, Ljubljana, Zveza združenj za medsosedsko pomoč – strojnih krožkov Slovenije, 43 s.
- DOLENŠEK, M., 2006. Strojni krožki 1994–2006. Predstavitev na občnem zboru zveze strojnih krožkov Slovenije, 13 s.
- JEROMEL, J. / KOVAČIČ, M., 2005. Gospodarsko povezovanje na področju gozdarstva. Seminarska naloga, 18 str.
- KORBAR, U., 2005. Kako nad krvni davek. Kmečki glas, 62, 2, Ljubljana, s. 3.
- KRAJČIČ, D. / MORI, J., 2006. Profesionalizacija dela društev lastnikov gozdov. GozdV 64, 3, s. 168–173.
- LESNIK, A., 1999. Slovenia Forest service between forest owners and the public. Working under a Dynamic Framework Forest ownership structures and extension. Proceedings. Ed. J. Beguš, Jon Andreson, Roland L. Beck. Zavod za gozdove Slovenije, Ljubljana, 1999
- LESNIK, A., 2005. Razvoj študijskih krožkov v Zavodu za gozdove Slovenije. Prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji. Zbornik referatov. Str. 323–326. Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Ljubljana 2005
- MALOVRH, Š., 2005. Pomen povezovanja lastnikov gozdov za razvoj podeželja. GozdV 63, 5–6, s. 269–280.
- MEDVED, M., 2002. Izobraževanje zasebnih lastnikov gozdov na razpotju. Gozd. vestn., 60, št. 3, str. 129–152.
- MORI, J., 2000. Practical experience in education of forest owners with the stress on small scale forest estate management in Forest Management Region Brežice. Zbornik referatov, 4th IUFRO Extension Working Party Symposium, Zavod za gozdove Slovenije, Bled, s. 245–257.
- MORI, J., 2005. Nove priložnosti za slovenske lastnike gozdov pod evropskimi zvezdami. Zbornik referatov prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji, Strokovna in znanstvena dila 123, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Ljubljana s. 7–25.
- ZAPLOTNIK, C., 2006. Sodelovanje pri spravilu lesa. Gorenjski glas, Kranj, 15. 9. 2006., str. 20.
- Zakon o gozdovih (Ur. list RS, št. 30/1993)
- Zakon o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti, Ur. l. RS, št. 5/1994, 38/1994, 69/1995, 22/1997, 79/1998, 56/1999, 72/2000, 51/2004